

Pääskyvuoren koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

1. Käsitteiden määrittelyä

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakiin pohjautuvat käsitykset

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta toiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Koulun yhdenvertaisuussuunnitelma kieltää välittömän (suoran) syrjinnän, välillisen (epäsuoran) syrjinnän, häirinnän, kohtuullisten mukautusten epäämisen sekä ohjeen tai käskyn syrjiä jotakuta.

(<http://www.yhdenvertaisuus.fi/yhdenvertaisuus/lainsaadanto/>)

Perustuslaissa on syrjinnän kieltö ja velvoite edistää sukupuolten tasa-arvoa. Tasa-arvolaissa on säännökset sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä ja sukupuolisyrjinnän kielloista.

Tasa-arvo (tasa-arvoisuus eli samanarvoisuus) tarkoittaa erityisesti kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä. Suomessa sanalla tasa-arvo viitataan usein nimenomaan miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon.

Epätasa-arvoinen kohtelu on vain harvoin tietoisien ja tarkoituksellisten toiminnan tulosta, vaan se on piiloista ja välillistä. Jokainen opettaja ohjaa oman opetuksen yhteydessä- tietoisesti tai tiedostamatta valintoihin. Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan. Koulun aikuisten tulee tiedostaa stereotyyppiset sukupuolikäsitykset, jotka ilmenevät asenteissa, käyttäytymisessä sekä siinä, miten oppilas kohdataan yksilönä.

Sukupuolitietoinen opettaja:

- ymmärtää sukupuolta muokkaavia sosiaalisia ja kulttuurillisia tekijöitä sekä tietää, että niihin voi vaikuttaa
- tunnistaa omia taipumuksia suhtautua oppilaisiin eri tavoin sukupuolen mukaan
- antaa oppilaille tilaa olla omanlaisensa
- purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä
- edistää tasa-arvoa aktiivisesti ja tietoisesti luokassa ja kouluyhteisössä valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita

2. Käytännön toimenpiteet ja koko koulun toimintakulttuuri

Koko koulun toimintakulttuurin toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ovat:

- Oppilaiden jakaminen ryhmiin, jonoihin jne. tapahtuu pääsääntöisesti ja lähtökohtaisesti muuten kuin sukupuoleen perustuen. Käsitöissä ja liikunnassa tuntien toteutuksessa painotetaan sukupuolittuneita tai muita perinteisiä käsityksiä murtavia ratkaisuja. Liikunnassa huomioidaan myös vähän liikkuvien oppilaiden näkemykset.
- Puututaan tiukasti, mutta ratkaisukeskeisesti kiusaamiseen. Uusia tapoja kiusaamisen ehkäisyyn rakennetaan yhdessä oppilaiden kanssa. Tilanteita ei jäädä seuraamaan, vaan kiusaamisen vähentäminen vaatii aktiivista toimintaa.
- Kielenkäyttöön, nimittelyihin, pukeutumiseen tai yksityiselämää koskeviin huomautuksiin pidetään nollatoleranssi.
- Some-maailmaa käsitellään asiallisesti ja tietopohjaisesti, esim. poliisin järjestämät valtakunnalliset online-oppitunnit.
- Opettajat kannustavat yhdenvertaisesti oppilaita opinnoissaan. Jokaista autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Opettajat kiinnittävät huomiota myös tiedostamattomaan ohjaukseen ja puuttuvat esim. sukupuolittuneisiin näkemyksiin.
- Vähintään kerran lukuvuodessa käsitellään tämän suunnitelman sisältö opettajien, koulunkäynninohjaajien ja OHR-väen kesken.
- Oppilaita tiedotetaan tämän suunnitelman tavoitteista vähintään kerran lukuvuodessa.
- Mahdollisuuksien mukaan oppilaiden luokkatunneilla esittämiä ehdotuksia otetaan huomioon monialaisia oppimiskokonaisuuksia suunniteltaessa.
- Seksuaaliseen häirintään puututaan ja toteutetaan nollatoleranssia kaikenlaiseen seksuaalissävytteeseen häirintään.

Yhdenvertainen osallistuminen ja oppilaskeskeisyyden lisääminen:

Varmistetaan, että kaikilla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan (kerhot, tapahtumat, retket) riippumatta kielitaidosta tai taustasta. Kannustetaan oppilaita osallistumaan oppilaskunnan toimintaan. Pääskylvuoren koulussa pidetään kuukausittain ns. luokkatunteja, jolloin koko koulussa vahvistetaan osallisuutta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen, keskustelemaan, arvioimaan ja suunnittelemaan opetusta esim. monialaisia opetuskokonaisuuksia laadittaessa ja toteutettaessa.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen koulussa:

Opettajat tiedostavat tekevänsä ryhmäjaot, jonot jne. pääsääntöisesti muutoin kuin sukupuoleen perustuen. Oppituntien toteutuksessa painotetaan sukupuolineutraaleja ratkaisuja. Koulutyössä pyritään tarjoamaan oppilaille moninaisuutta kunnioittavaa, sukupuoleen ja muihin yksilön henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyviä normeja ja asenteita purkavaa kasvatusta ja opetusta ikätason mukaisesti. Kouluarjessa ennaltaehkäistään ja puututaan ratkaisukeskeisesti kiusaamiseen.

Koulussa on käytössä oma kiusaamisen vastainen malli, jonka pohjalta toteutetaan kuukausittain koko lukuvuoden ajan kiusaamiskysely koulun kaikille oppilaille. Oppilaita osallistetaan pohtimaan kiusaamisen vastaisia toimintamalleja mm. luokkatunneilla (Kiusaamista vastaan -Kaikkien koulu, Tku).

Kielenkäyttöön, toisen henkilön nimittelyyn, pukeutumiseen tai yksityiselämää koskeviin huomautuksiin pidetään nollatoleranssi. Nonverbaalisessa vuorovaikutuksessa ja kehonkielellisessä viestinnässä huomioidaan myös tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista pyritään opettamaan myös vapaa-ajan toimintaa tukien (mm. somekäyttäytyminen itseä ja muita kohtaan sekä kriittinen monilukutaito). Koulun aikuiset kannustavat yhdenvertaisesti ja sukupuolineutraalisti kaikkia oppilaita koulutyössä. Jokaista autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Koulun aikuiset kiinnittävät huomiota myös tiedostamattomaan ohjaukseen ja pyrkivät murtamaan sukupuolittuneita näkemyksiä. Tämän suunnitelman sisältö saatetaan tiedoksi lukuvuosittain opettajille, koulunkäynninohjaajille, OHR-työntekijöille, oppilaille ja huoltajille (koulun lukuvuosisuunnitelma).

Turvallinen arki:

- Lisätään turvallisuuden tunnetta luomalla mahdollisimman turvallinen ilmapiiri oppilaiden ja koulun henkilökunnan keskuudessa.
- Ryhmätetään luokittain, vuosiluokittain, sekä koko koulun kesken.
- Noudatetaan yhteisiä sääntöjä ja seuraamuksia.
- Kohtaamisten lisääminen, oppilaan aito kuuleminen.
- Yhteisten sääntöjen ja seuraamusten mukaisesti toimimalla.
- Yhteisöllisten hetkien lisäämisellä, erityisesti Pääskypäivien muodossa.
- Lukuvuoden aikana kuullaan oppilaskuntaa asiasta.

Pääskyvuoren koulussa on laadittu opettajille yhteinen työkalu koulun arkeen.

Pääskyvuoren koulun yhteiset käytänteet ja seuraamukset:

(pohjana Turun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelman liiteosa päiväyksellä 1.10.2023, sekä liiteosa syksy 2024, päivitetty syksyllä 2025)

Pääskyvuoren koulussa on tärkeää:

- turvallisuuden kokeminen (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen)
- turvallinen opiskeluympäristö ja työrauha
- oppilaiden yhdenvertainen kohtelu
- oppilaan asianmukainen käytös ja toiminta
- hyvä ilmapiiri luokassa, kannustetaan lapsia toimimaan yhdessä ja ottamaan toiset huomioon
- koulun toiminnan tavoitteena on mielekäs, motivoiva, positiivinen ja kasvattava kouluarki

Yhteinen vastuu koulupäivästä:

- Puuttumista vaativat tapaukset havainnut aikuinen aloittaa asian käsittelyn. Tarvittaessa tilannetta hoitava aikuinen keskustelee luokanopettajan kanssa asiasta.
- Opettaja voi viedä asiaa eteenpäin MAR-kokouksessa.

Oppilaiden osallistaminen:

Oppilaita osallistetaan luokkatuntien suunnitteluun. Luokkatunneilla oppilaiden kanssa käsitellään myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoja.

Oppilaiden ehdottamia toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koulussa voivat olla esim: toisinaan toteutettava oppilaiden oma tunti, jolloin voi vapaavalintaisesti tehdä sitä ainetta, joka on hankala / josta on jäänyt jälkeen, pidennetty välitunti, pari- ja ryhmätöiden lisääminen, oman oppimispaikan valinta, mahdollisuus päättää omista läksyistä toisinaan, lisää yhdessä tekemistä, omasta istumapaikasta päättäminen tms.

Oppilaiden näkemyksiä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi päivitetään joka toinen vuosi (2022, 2024...) tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn ja luokkatunneilla ilmenneiden ehdotusten pohjalta.

Oppilaskunta (Poppa):

Pääskylvuoren koulun oppilaiden osallisuutta edistämään on perustettu oppilaskunta, johon jokainen oppilas kuuluu. Oppilaskunta valitsee vaaleilla itseään edustamaan hallituksen. Hallitus koostuu jokaisen luokan edustajasta sekä varaedustajasta. Hallitus kokoontuu säännöllisesti lukuvuoden aikana ja miettii yhdessä kouluelämää, koulun sääntöihin ja oppilaiden ajatuksiin liittyviä kysymyksiä. Oppilaskunnan hallituksen jäsenet toimivat kaikkien oppilaiden äänitorvena oman luokkansa ja oppilaskunnan välisessä tietojenvaihdossa.

Oppilaskunnan hallitus tekee yhteistyötä mm. opettajien, rehtorin, vanhempainyhdistyksen ja koulun eri toimijoiden kanssa. Oppilaskunnan hallituksessa noudatetaan hallituksen laatimia sääntöjä. Hallituksen tehtävänä on kehittää koulun toimintakulttuuria aktiivisemmaksi, turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi. Hallitus tekee toimintasuunnitelman, joka ohjaa oppilaskunnan toimintaa lukuvuoden ajan.

Kielitietoisuuden ja monikielisyyden tukeminen:

Varmistetaan, että kaikki oppilaat saavat tukea suomen kielen opiskelussa (S2-opetus, tukiopetus). Käytetään monikielisiä materiaaleja ja kuvallisia tukikeinoja opetuksessa, tarvittaessa myös selkokielisiä tekstejä. Annetaan esim. lisäaikaa kokeissa oppilaille, jotka vasta opettelevat suomen kieltä. Arvostetaan oppilaiden omia äidinkieliä ja edistetään monikielistä identiteettiä. Huolehditaan myös siitä, että oppimateriaalit ovat myös ylöspäin erityyttäviä.

Valmistava opetus (valmo-opetus):

Pääskyvuoren koulussa toimii kaksi Valmo-ryhmää eli perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmää. Valmo-ryhmässä oppilas voi opiskella yhden lukuvuoden ajan. Valmistavaan opetukseen otetaan koulussamme oppilas, joka on juuri muuttanut Suomeen eikä vielä osaa suomea. Valmistavan opetuksen tavoitteena on kehittyvän kielitaidon oppiminen. Valmo-oppilaita integroidaan yleisopetuksen luokkiin lukuvuoden aikana.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus – oppimäärä:

Oppilaan, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, stk-tunnit pitää luokanopettaja tai suomi toisena kielenä opettaja. Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppimäärä voidaan vaihtaa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärään, kun oppilas on saavuttanut edellytykset sen oppimäärän mukaiseen opiskeluun. (OPH 2024.)

Opetusjärjestelyiden lähtökohtana on aina oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe, joiden mukaan opetus suunnitellaan. Kun oppilaan peruskielitaidossa on isoja puutteita, hän yleensä hyötyy eniten erillisestä S2-opetuksesta. Kun oppilaan kielitaito vahvistuu, häntä voidaan integroida yhä enemmän suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen ryhmään. (OPH 2024.)

Kielellisesti tuettu opetus (KIETU):

Monikielisten kielellisesti tuettua opetusta (kietu) annetaan oppilaalle, joka kehittyvän suomen kielen taidon vuoksi tarvitsee apua eri oppiaineissa sanaston, käsitteiden ja tekstien opiskelussa. Opiskeltavat sisältöalueet ovat opetussuunnitelman mukaiset. Tukena voidaan käyttää esimerkiksi selkotekstejä, kuvamateriaalia ja verkkosanakirjoja. Kietu-opetus voidaan järjestää pienryhmäopetuksena tai muun opetuksen yhteydessä esim. samanaikaisopetuksena.

OMO- ja MAI-opetus:

Omakielistä tukipetusta (OMO) annetaan sitä tarvitseville oppilaille oppituntien aikana. Pääskyvuoren koulussa annetaan OMO-opetusta kurdin, somalin, arabian ja albanian kielillä.

Koulupäivän jälkeen oppilailla on mahdollisuus saada oman äidinkielen opetusta (MAI). Pääskyvuoren koulussa annetaan MAI-opetusta kurdin, somalin, arabian, vietnamin, albanian, bosnian, saksan, espanjan, pashtun, persian, venäjän, englannin, ukrainan ja viron kielillä.

Perustaidot ja monikielisyys:

Pääskyvuoren koulussa korostetaan suomen kielen lukutaidon ja kirjoitustaidon merkitystä koulun arjessa ja pyritään lisäämään eri kielten ja kulttuurien arvostusta näkyvästi:

- Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista suomen kielellä monipuolisesti.

- Kannustetaan oppilaita ja heidän perheitä puhumaan kotona omaa äidinkieltään.
- Kannustetaan oppilaita lukemaan ääneen suomenkielisiä tekstejä, sekä samalla leikkimielisesti kilpailemaan itseään vastaan siinä, kuinka monta sanaa minuutissa oppilas lukee ja näin myös kehittämään tätä taitoa ajan kanssa.
- Kulttuurivaatepäivän viettäminen.
- Lukuvuoden aikana kuullaan oppilaskuntaa ja keskustellaan em. asioista luokissa.

Pääskyvuoren koulun kerhotoiminta:

Pääskyvuoren koulussa toimii Liike-kerhoja, Opetushallituksen rahoittamia kerhoja (OPH) ja Harrastamisen Turun mallin kerhoja (HTM). Oppilaille on tehty harraste-kerhokysely, jonka pohjalta kerhotarjotin on luotu vastaamaan mahdollisimman hyvin oppilaiden toiveita. Kerhot toimivat iltapäivisin koulun tiloissa ja niitä vetävät koulun opettajat sekä ulkopuoliset kerho-ohjaajat.

Etsivä harrastustoiminta:

Hankkeen tavoite on Harrastamisen Suomen mallin mukaisen mieluisan ja maksuttoman harrastuksen mahdollistaminen koulupäivän yhteydessä jokaiselle turkulaiselle peruskoululaiselle. Hanke täydentää koulujen harrastelukujärjestyksiä oppilaiden toiveiden mukaisesti, järjestää uusia harrastemahdollisuuksia ja mahdollisuuksia koulupäivän aikaisiin harrastekokeiluihin yhdessä 3. sektorin toimijoiden kanssa. Hankkeen on tarkoitus laajentaa yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia harrastamisen mahdollisuuksia.

Huoltajien osallisuuden vahvistaminen:

Huomioidaan vanhempien kielitaito ja kulttuuritausta kodin ja koulun yhteistyössä (tulkit, monikieliset tai selkokielliset tiedotteet). Vanhempainiltoja järjestetään jokaiselle luokalle vähintään kerran lukuvuodessa.

Vanhempainyhdistys:

Koulussa toimii vanhempainyhdistys, jonka toimintaan osallistumalla huoltajat pääsevät mukaan koulun toiminnan ja yhteistyön kehittämiseen.

3. Tiedottaminen ja vastuutahot

Suunnitelmasta tiedotetaan opettajia, koulunkäynninohjaajia ja muuta henkilökuntaa vuosisuunnitelman laatimisen yhteydessä ja henkilökuntakokouksissa. Suunnitelmasta tiedotetaan oppilaita oppilaskunnan hallituksen kautta mm. luokkatunneilla ja huoltajia vuosisuunnitelman päivittämisen yhteydessä.

Toimenpiteiden toteuttamisesta vastaavat yhteisvastuullisesti koulun opettajat ja rehtori.

4. Arviointi ja seuranta

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista seurataan ja arvioidaan uuden yhdenvertaisuuskyselyn tulosten käsittelyn yhteydessä. Edeltävän suunnitelman toteutumista arvioidaan uuden suunnitelman päivityksen yhteydessä. Suunnitelmaa käsitellään henkilöstökokouksessa lukuvuosittain vuosisuunnitelman laatimisen yhteydessä. Toteutuneita toimenpiteitä arvioidaan keskustellen ja hyviä käytänteitä jakaen mm. henkilöstökokouksessa tai yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Oppilaiden kanssa aiheita käsitellään opettajan päättämänä ajankohtana ja oppilaskunnan hallituksen kokouksessa kerran lukuvuodessa.

5. Nykytilan kuvailu

Varissuon koulu ja Pääskyvuoren koulu yhdistyivät syksyllä v. 2024. Pääskyvuoren koululla ja Varissuon koululla on ollut aikaisempina lukuvuosina omat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat. Molempien koulujen osalta toiminta on ollut suunnitelman mukaista eli keskiössä on ollut moninaisuutta hyväksyvän opiskeluympäristön luominen, sekä kiusaamistilanteisiin vakavuudella puuttuminen. Opiskeluhoolto on toiminut yhteistyössä koulun kanssa.

Pääskyvuoren koulussa toteutetaan ylimääräinen yhdenvertaisuuskysely marraskuussa 2025, jolloin koulujen yhdistymisestä on kulunut reilu lukuvuosi.

6. Toimenpiteet ja tavoitteet

Pääskyvuoren koulun tavoitteena on puhua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta luokissa. Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Eriarvoiseen kohteluun puututaan herkästi, nimetään se ja saatetaan kaikkien tietoon, kenelle kertoa. Jos tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti, oppilas kertoo koulun aikuiselle. Opiskelijahuolto on aktiivisessa roolissa mukana koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioissa.

